№ 48 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 8 ՄԱՐՏԻ

1911

ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 8 ՄԱՐՏԻ № 48

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rèdaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնները ընդունվում է ամեն լեզվով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“.
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK“.

Մարտի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 9 րուբլի:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговъ. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԼԱՒ ՊԱՊԻՐՈՍ ԾԽՈՂՆԵՐԻՆ
„ԿՈՄԷՏԱ“ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է
ՖՈՒՐՈՐ 25 ՀԱՏԸ 15 ԿՈՊ.
ԳԱԼԼԷՅ 10 ՀԱՏԸ 6 ԿՈՊ.
ԻԴԷԱԼ 25 ՀԱՏԸ 15 ԿՈՊ.
194. 1—1

Adresse Télégraphique SANITAS
Адресъ телеграммъ САНИТАСЪ Тифлисъ
ՆՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴԵՂԱՏԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ
ԱՌԵՒՏՐԻ
ԹԻՖԼԻՍ, ԲԱԳՈՒ, ԲԱԹՈՒՄ.
ՈՎ կամենում է լաւ և գեղեցիկ դրութեան մէջ պահել իր տունը, կահկարասիքը, տնային իրեղէնները, սանդուղքները, նստարանները, երկաթէ վանդակները, կառքերը, նաւակները և այլն,
ՆԱ ՊԷՏՔ Է ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԳՆԷ
ՐԻՊՈԼԻՆ ՆԵՐԿԸ
Ձեռնարկ-գրքոյկը տրվում է ձրի։
213. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, մարտի 8-ին—սինէմատօգրաֆ, զինւորական երաժշտախումբ, սազանդար, պարեր։
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, մարտի 12-ին—մանդոլինիստների խումբ։
ՇԱԲԱԹ, մարտի 10-ին—սազանդար։
ԿԻՐԱԿԻ, մարտի 13-ին—սինէմատօգրաֆ։
Հիւրերը՝ անդամների յանձնարարութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են 50-ական կօպ.։
Սինէմատօգրաֆի համար դահլիճի մուտքը ձրի։ ար. 210. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գոլ. պր. 21, տուն Արտիստակ. Ընկ., տելեֆոն № 355.
Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ ընտիր պաստառներ ամենանորագոյն սեփով
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն։
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում։
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ։
(Ե. 2.) ար. 207. 50—2

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Վերջերս Հեռաւոր և Մերձաւոր Արևելքում տեղի ունեցող քաղաքական ծանր դէպքերը—Ռուսաստանի ներկայացրած ուլտիմատումը Չինաստանին, Ալբանիայի և Արաբիայի ապստամբութիւնները, Մակեդոնիայի դէպքերը, Բուլգարիայի և Թիւրքիայի կատարած ռազմական պատրաստութիւնները—առիթ են ընծայում քաղաքագէտներին և եւրոպական մամուլին երկիւղներ յայտնելու, որ, թերևս, շատ մօտալուտ է Ռուսաստանի ընդհարումը Չինաստանի կամ Թիւրքիայի հետ։

Եւ մինչ սկզբում ընդհարումն աւելի հաւանական էր թւում Չինաստանի հետ, այժմ այդ կարծիքը փոխվել է և ընդհարումն Թիւրքիայի հետ աւելի է հաւանական երևում ու յուզում մրտքերը։

Այդ առիթով խիստ շահեկան է անգլիական «The Observer» պահպանողական թերթի մի յօդուածը, գրված Պետերբուրգից։ Հեղինակը կամենում է բացատրել, թէ ինչու Ռուսաստանը իր նախկին սպառնական տոնով գրված ուլտիմատումից մի տեսակ կամենում է յետ կանգնել և կարծես բաւականացել է այն անորոշ պատասխանով, որ Չինաստանը տուեց։

Արդեօք նրա համար չը բաւականացաւ Ռուսաստանը այդպիսի աննշան արդիւնքով,—գրում է թերթի Պետերբուրգի թղթակիցը,—որ Ֆրանսիան ճնշումն գործ դրեց նրա վրա և բողոքեց ռուսական քաղաքականութեան այսպիսի ուղղութեան դէմ, որ նորից յետ է քաշում Ռուսաստանին Եւրոպայից և ձգտում է խրել նրան Ասիայի ճահիճների մէջ։ Բայց բացի դրանից, ռուսական արտաքին քաղաքականութեան այդ անվճռողականութեան ուրիշ պատճառներ էլ կան։ Եւրոպան այժմ շահագրգռված է Չինաստանի ճակատագրով աւելի մեծ չափով, քան քսան տարի առաջ էր։ Այժմ ամէն մի մեծ պետութիւն ձգտում է ձեռք բերել որևէ մի մասը, մանաւանդ Ճապոնիան և Միացեալ-Նահանգները։ Բայց այնուամենայնիւ նրանցից ոչ մէկը չէ վստահանում սկսել Չինաստանի աւերման գործը։ Մեծ պետութիւնները, ի հարկէ, ուրախ կը լինէին, եթէ այդ գործը յանձն առնէր Ռուսաստանը։ [illegible]

Ռուսաստանի հետևեալ քայլը,—ասում է անգլիական թերթը, կը լինի ընդհարումն Թիւրքիայի հետ։

Այդ մասին,—պնդում է թերթը,—եւրոպական քաղաքականութեան ուղղութեանը լրջօրէն հետևողներից ոչ ոք չէ կասկածում։ Այդ ընդհարումը կը պատահի մօտ ապագայում։ Մինիստրական ճգնաժամը Թիւրքիայում միայն յետաձգեց ընդհարումը։ Երիտասարդ-Թիւրքերի մէջ հետզհետէ ամրանում է այն համոզմունքը, որ Թիւրքիայի միակ թշնամին հանդիսանում է, ըստ ցեղական և պետական նկատումների, Ռուսաստանը, բալկանեան սլաւների հովանաւորը, [illegible] քաղաքական նպատակները, սրբագործված կրօնական միասիայով, չեն կարող վերածվել զրոյի։ Ռուսաստանը մարմնացնում է Խաչի կռիւը՝ Մահիկի դէմ։ Կարող են ասել, որ Ռուսաստանը ոչ մի դաւադրութիւն չէ տածում Թիւրքիայի դէմ, նոյն իսկ երջանկութիւն է ցանկանում նրան, բայց փաստերը խօսքերից աւելի զօրեղ են, և, երիտասարդ-թիւրքերի կարծիքով, փաստերը ուրիշ բան են ցոյց տալիս։

Ո՞վ է հանդիսանում ներկայումս Թիւրքիայի ամենազօրեղ, ամենապատրաստված թշնամին։ Բուլգարիան, որ աչք ունի Մակեդոնիայի վրա։ Իսկ չէ՞ որ Բուլգարիան, ըստ էութեան, ներկայացնում է միայն ռուս հսկայի շարունակութիւնը Եւրոպայի հարաւ-արևելքում։ Թիւրքիան չէ կարող գոհացումն տալ բուլգարների պահանջին, առանց ոտնակոխ անելու իր ազգային արժանապատւութիւնը, իսկ գլխաւորեալ ընդհարումն Բուլգարիայի հետ՝ առաջ կը բերի Ռուսաստանի միջամտութիւնը։

Օսմանեան քաղաքագէտների համար Ռուսաստանը հանդիսանում է օսմանեան ցեղին թշնամի բոլոր քաղաքական և կրօնական ոյժերի մարմնացումն։ Թիւրքիայի ամբողջ արտաքին քաղաքականութիւնը զօրեղացնում է այդ համոզմունքը։ Գերմանիայի հետ մերձեցումը արդիւնք է Ռուսաստանի պլանների երկիւղի։

Պէտք է ասել, որ, բացի վերոյիշեալ թերթից, անգլիական ուրիշ լրագիրներ ևս սկսել են գրել Ռուսաստանի և Թիւրքիայի մօտալուտ ընդհարման մասին, այն ևս այս գարնան, երբ որպէս թէ միաժամանակ ապստամբութիւն պէտք է ծագի Ալբանիայում և Մակեդոնիայում։ Մակեդոնիային օգնութեան կը հասնի Բուլգարիան, որին, իր հերթին, կօգնի Ռուսաստանը, որ վաղուց ձգտում է վերականգնել իր հմայքը, արտաքին քաղաքականութեան մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

5 մարտի

Պետերբուրգ.—Սազօնովի բիւլլետէնը։ Գիշերը լաւ քնեց։ Առ. ժամը 7-ին տաքութիւնը 37,2 էր։ Դրութիւնը լաւանում է։

Թոքի բորբոքման մէջ նկատելի փոփոխութիւն չը կայ։ Ընդհանուր դրութիւնը բաւարար է։ Տաքութիւնն է 37,3, զարկերակը 82։

6 մարտի

Պետերբուրգ.—Բիւլլետէն Սազօնովի մասին։ Մարտի 5-ի երեկոյեան՝ տաքութիւնը 38,8 էր։ Գիշերը քնեց քիչ հանգիստ։ Մարտի 6-ի առաւօտեան՝ 37,9, կէսօրին 37-8, զարկերակը 94, կանոնաւոր. սրտի գործունէութիւնը գոհացուցիչ է։ Թոքի բորբոքումը անփոփոխ է։

Վախճանվեց զինւորական գլխաւոր դատախազ, զինւորա-դատական գլխաւոր վարչութեան կառավարիչ գեներալ լէյտենանտ բարոն Օստէն-Սակէնը։

5 մարտի

Լոնդոն.—Ունիօնիստները հրատարակեցին հետևեալ ազդը.

«Մամուլի մէջ երևացած տեղեկութիւնը իրանց վերաբերմունքի մասին դէպի վերին պալատի բարենորոգումը սխալ է»։

Լէնսդաունի առաջարկութիւնը լորդերի պալատի բարենորոգման մասին կը ներկայացվի պալատին մօտիկ ապագայում։

Միջնորդ դատարանի միջազգային լիգայի խնճոյքին նախագահող Գրէյը մեծ ճառ արտասանեց միջնորդ դատարանի վերաբերմամբ կապված պայմանագրերի նշանակութեան մասին։ Պայմանագրերի գործողութիւնը նպաստաւոր հետևանքներ ունի համուր աշխարհի համար։ Միջնորդ դատարանի գաղափարը կարող է տարածվել միայն սեփական գնահատութեան շնորհիւ, և ոչ ոյժով։

Բերլին.—Պաշտօնապէս յայտնի է, որ Բաղդադի երկաթուղու մասին համաձայնութիւն դեռ չէ կայացել։ Լանդտագում պրուսական ֆինանսների մինիստրը մինիստրութեան նախահաշւի քննութեան ժամանակ խստագոյնս յարձակվեց լեհերի վրա, յայտնելով որ լեհերը և լեհական մամուլը հարկադրեցին ռուսաց պետութեանը՝ կռիւ յայտարարելու և աշխատեցին պետութեան մէջ կազմել (...?)։ Լեհ Զասաֆարօվսկին առարկեց մինիստրին և ասաց, որ լեհերի ստարանալու մէջ յանցաւոր է ինքը կառավարութիւնը։

Բելգրադ.—Յուլիսի 10—13-ին այստեղ տեղի է ունենալու սլաւօն ժուրնալիստների կօնգրէսը ի յաւերժացումն չեխ, ռուս, լեհ, սերբ, բուլղար, սլովէն և խորվատ ժուրնալիստների միութեան գործունէութեան տասնամեակի։ Սերբ ժուրնալիստները կազմել են տօներ կազմակերպելու առանձին մասնաժողով։ Միաժամանակ Բելգրադում հիմնվելու է բոլոր սլաւօնական լրագիրների ցուցահանդէս։

Պարիզ.—Մինիստրների խորհրդի մէջ Մօնիսը հաղորդեց, որ կը դնէ վստահութեան հարց արդարադատութեան մինիստրութեան. ստատս-սեկրետարի օգնականի պաշտօն հաստատելու և նրան բանտային գործը ենթարկելու օրինագծի ներկայացման ժամանակ։

Դենվէր (Միացեալ-Նահանգներ).—Խուժանը քարուքանդ արեց ճապօնացի մի վաճառականի տունը։ Սա առաջին հակաճապօնական ցոյցն է։

Տրուա.—Գինեգործութեան ամբողջ շրջանը բռնված է յուզմունքներով։ Համայնական իշխանութիւնները ամենուրեք հրաժարական են տալիս։ Գինեգործները բարձրացնում են կարմիր դրօշակներ։ Կիրակի օրը ցոյց է պատրաստվում։

6 մարտի

Ռէյմս.—Գինեգործների շարժումը տարածվում է Շամպանի մէջ։ Տրուայի քաղաքապետը քաղաքային խորհրդականներից շարունակ ստանում է հրաժարականի յայտարարութիւններ։

Սոֆիա.—1869 թ. Բրայլօվում հիմնըված գրականական ընկերութեան վերականգնման առիթով գիտութեանց ճեմարանում այսօր թագաւորի, թագուհու, մինիստրների և պրօֆէսօրների ներկայութեամբ կայացաւ հանդիսաւոր նիստ։ Ճեմարանը բաղկացած է 3 բաժանմունքներից և 45 մարդուց։

Հռոմ.—Արմատականների մեծամասնութիւնը երէկ ընտրողական բարենորոգման օրինագծի մասնաժողովի զեկուցագրի առիթով ձայն տուեց կաբինէտի հակառակ, որի պատճառով մինիստրներ Սակկին և Կրոդէրօն յայտնեցին մինիստր-նախագահին, թէ մտադիր են հեռանալ։ Այն ժամանակ մինիստրների խորհուրդը միաձայն որոշեց հրաժարական տալ, Լուցցատին թագաւորին յանձնեց խնդրագիրը։ Թագաւորը ձեռնպահ մնաց վերջնական վճռից։

(Լրագիրներից)

Բրիւսէլի լրագիրները հաղորդում են, որ Բելգիական Կօնգօյի մայրաքաղաք Բոմա քաղաքում երևան է հանված խոշոր դաւադրութիւն բելգիական տիրապետութիւնը քանդելու համար։ Դաւադիրները գլխաւորապէս տեղացիներից էին, որոնք փոքր ինչ կրթութիւն ունէին ստացած եւրոպացիների մօտ։ Նրանք նախագծում էին ապստամբութիւն բարձրացնել մայրաքաղաքում և ջրել սպիտակներին։ Նրանք ունեցան մի քանի գաղտնի խորհրդակցութիւններ, ըստ որում վճռված էր տարճանակներով գնդակահարել բարձր իշխանութեան ներկայացուցիչներին և պայթեցնել նրանց տները ուժանակի փամփուշտներով։ Դաւադրութիւնը բացվեց շնորհիւ դաւադիրներից մինի մատնութեան, որ տուեց իր ընկերների անունները։ Անմիջապէս կատարված խուզարկութիւնները երևան հանեցին մեծ քանակութեամբ զէնքեր, ուժանակի փամփուշտներ, պատրոյգներ և ռումբեր։ Շատ մարդիկ ձերբակալված են։ Բոմայի սպիտակ ազգաբնակութիւնը չափազանց յուզված է։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

5 մարտի

Մարաղա.—Պարսկաստան անցնելու համար թիւրքաց հետևակ գնդի մի խումբ եկաւ Րավանդուզ։ Անհագին քանակութեամբ եկած ձիերը 10 խմբերի պահել է Կերկուկում։ Սօուջ-Բուլաղի վիճակի Միկրի բնակիչները թիւրքերի կողմն են։

Թաւրիզ.—Վերջին ժամանակս հետևակ և հեծեալ զօրքերը եռանդով վարժութիւններ են կատարում։ Վերանորոգվում են զօրանոցները, կարգի են բերվում զինանոցները։

Տեղական մամուլի մէջ շարունակվում է ագիտացիա յօգուտ ռուս զօրամասի հեռացման։

Զէնքի են կանչվելու 3000 հետիոտն և 1000 հեծեալ զինւորներ։ Լուրեր են պտտվում օտարազգի կազմակերպիչներ հրաւիրելու մասին։

Թաւրիզ.—Սօուջ-Բուլաղ եկան 2 երիտասարդ-թիւրքեր, որոնք յորդորում են ազգաբնակութեանը անցնել Թիւրքիայի կողմը և զինվել ուղղափառ Պարսկաստանը անհաւատ պետութիւնների ձեռնամխելութիւններից պաշտպանելու համար։ Ծառերը թողին անհագին տպաւորութիւն։

Կ. Պոլիս.—Սուլթանի քրօնիկական շաքարախտը (դիաբէտ) անակնկալօրէն բարդացաւ ինֆուլէնցիայով։ Բարձր տաքութիւնը յարուցում է մի փոքր երկիւղ։

Բաղդադի երկաթուղագծի Օլիֆ-Բաղդադ մասի կառուցման մասին բանակցութիւնները վերջացան։ Շուտով կը ստորագրվի համաձայնութիւն։

Սոֆիա.—Թիւրքաց սահմանային մասնաժողովի պատգամաւորները մեկնեցին Կ. Պոլիս։ Աշխատանքները կը վերսկսվեն մայիսի 8-ից։

6 մարտի

Կ. Պոլիս.—Պատգամաւորների պալատը քննում է զինւորական մինիստրութեան բիւջէն։ Մինիստր Շէվքէթ փաշան երկար ճառով խնդրում է հաստատել նախահաշիւը առանց աւելորդ վիճաբանութիւնների։ «Զինւորական բարենորոգումները գաղտնիք են,—ասում է նա,—բայց ես կարող եմ վկայել, որ մեր բերդերը կատարելապէս կանօ-

նաւոր են, մեր զօրքը ուժեղացված է»։

Բաղդադի երկաթուղու մասին կապած համաձայնութեամբ կառուցվելու են Էլիֆ-Բաղդադ և Հալէպ-Ալէքսանդրէտ գծերը 5 տարում՝ իւրաքանչիւր կիլոմետրի համար 11,000 ֆրանկի երաշխաւորութեամբ։ Սուլթանի իրադէով թոյլ է տրվում համաձայնութիւնը ստորագրել։

—

Աթէնք.—Դարդանէլում յոյների դէմ բօյկօտը վերստին ընդունեց խիստ ձև։ Զմիւռնիայում կոմիտէտը արգելել է յոյներ վարձել՝ նաւեր դատարկելու համար։ Ոստիկանութիւնը անզօր է։ Ազգաբնակութիւնը խռնվում է մզկիթում և կլուբներում, ուր հռետորները պահանջում են եռանդով և սիստեմատիկ բօյկօտ յայտարարել յոյների դէմ։

—

(Հրագիրներից)

Պարիզ. — «New-York Herald»-ը հաւատացնում է, որ յունական ջրերում աւստրիական նաւատորմի մնալը նպատակ ունի, Ցունաստանի և Թիւրքիայի միջև ընդհարում առաջանալու դէպքում, անմիջապէս գրաւել Սալոնիկը։ Այս տեղեկութիւնը միանգամայն հաւանական է և այստեղ մեծ սենսացիա յարուցեց։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

5 մարտի

Տօկիօ.—Եապօնիան նորից խորհուրդ տուեց Պէկինին, թէ անհրաժեշտ է շուտով հարթել թիւրիմացութիւնները Ռուսաստանի հետ յանուն խաղաղութեան պահպանման Հեռաւոր-Արևելքում։

Չին ուսանողները Տօկիոյում շարունակում են յուզվել։ Երէկ նրանք խմբովին ներս խուժեցին չինական միսսիայի շինութիւնը, բողոքելով Ռուսաստանի իբր մարտակոչի գործելակերպի դէմ։ Դեսպանը չընդունեց, և նրանք գիշերն անցրին միսսիայի մէջ։

—

(Հրագիրներից)

Խարբին—Շանխայ-գուանի վրայով անցան երկու ուժեղ չինական զօրագնդեր թնդանօթներով։ Մի զօրագունդը դիմում է Ցիցիկար, միւսը՝ Մօնգօլիա։ Փոխադրվեց նաև 2500 հրացան։ Այսօր Խարբինի վրայով անցան 7 վագոններ ռազմամթերքներով դէպի Ցիցիկար։ Զօրքերի տեղափոխութիւնը կատարվում է ամբողջ Մանջուրիայում։

—

Պէկին.—Չինական լրագիրների տոնը ռուսատեաց է։ Լրագիրները մատնանշում են, որ Ռուսաստանը հետևում է Եապօնիայի օրինակին և աշխատում է ուզածը ձեռք բերել միայն ույժով։ Մամուլը վկայում է, որ Գերմանիայի հետ կապված համաձայնութիւնը արձակեց Ռուսաստանի ձեռքերը։ Բացի դրանից, մամուլի մէջ շեշտվում է, որ գերմանական Կիաօ-Չաու գաղութներում զօրքերը կազմ ու պատրաստ են։ Դա նշանակում է, լրագիրների ասելով, որ Գերմանիան թեքվել է պետութիւնների գաղտնի դաւադրութեան կողմը՝ ընդդէմ Չինաստանի։

—

Բերլին.—Պէկինից հեռագրում են. «Չինաստանում հակառուսական շարժումը աճում է։ Ուսանողները և մամուլը ազգաբնակութեանը գրգռում են Ռուսաստանի դէմ։ Բերլինում չին ուսանողները դիմել են կրակոտ կոչով իրանց Պէկինի կօլլէգներին՝ զինվել, մտնել դրօշակի տակ և դիմադրել Ռուսաստանին»։

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՅՈՒԶՄՈՒՆՔՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

5 մարտի

Կիէվ.—Կանանց բարձր դասընթացքներում պատմա-լեզուաբանական բաժանմունքի մէջ ունկնդրուհիները ձայների ճնշող մեծամասնութեամբ որոշեցին պարապմունքները վերսկսել։

Պօլիտեխնիկումի վարչութիւնը որոշեց նպաստ տալ միայն դասախօսութիւններին այցելողներին։ Ունկնդիրների թիւը աւելացաւ։ Պրօֆէսօրների մեծ մասը ունեցաւ գործնական պարապմունքներ, գլխաւորապէս ինժեներական բաժանմունքում։

—

Պետերբուրգ.—Առևտրի մինիստրը հաստատեց հանքային վարչութեան պրօֆէսօրների խորհրդի որոշումը, որով առաջին դասընթացքի ուսանողները, որոնք չեն տայ ոչ մի քննութիւն, կարձակվեն։ Կրկին կընդունվեն նրանք՝ միայն կօնկուրսով։ Բարձր դասընթացքների ուսանողները միևնոյն պայմաններում արձակվում են մի տարով։

Համալսարանում կատարվեց քիմիական օբստրուկցիա, որը սակայն չը խանգարեց պարապմունքներին։

Պարապմունքներ եղան բոլոր բարձր դպրոցներում, բացի կանանց բժշկական և նեարդա-հոգեբուժական ինստիտուտներից, ուր դասախօսութիւններ չեղան լսողների բացակայութեան պատճառով։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

—

«Մշակը», ինչպէս յայտնի է, թէ Գր. Արծրունու օրով և թէ նրանից յետոյ, իր որոշ վերաբերմունքն է ունեցել և ունի Շիրվանզադէի մասին, իբրև հրապարակախօսի։ Սակայն Շիրվանզադէն որովհետև իբրև վիպասան եւ գրող սահմանել է իր համար որոշ տեղ և դիրք հայ գրականութեան մէջ, ուստի «Մշակը» չէր կարող արձագանք չը տալ նրա գրական յօբելեանը տօնելու կոչին։ Այդ շրջանակի մէջ դրված յօբելեանի տօնմանը «Մշակը», ի հարկէ, ամենևին դէմ չէ։ Ուստի և արձագանք տալով այդ յօբելեանին մասնակցելու կոչին, հարկաւոր ենք համարում յայտնել, ինչպէս արդէն մի անգամ ևս յայտնել ենք, որ Շիրվանզադէի գրական գործունէութեան 30-ամեակը տօնվելու է Թիֆլիսում այս տարի մայիսի 7-ին և կայ ընտրված Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան կից մի առանձին յօբելեանական մասնաժողով Թիֆլիսում, որի նախագահն է պ. Համբարձում Մէլիքեան և քարտուղարը՝ պ. Մարգար Աւետիսեան։

Այս առիթով հարկաւոր ենք համարում մեր զարմանքը յայտնել Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան վարչութեանը մի անտակտ և անկոչ վարմունքի մասին։

Այդ վարչութիւնը, եթէ, արդարև, նպատակ ունի Շիրվանզադէի յօբելեանի տօնումը դնել լայն հողի վրա, չը տալ նրան որևէ կուսակցական կամ թայֆայական բնաւորութիւն, պարտաւոր էր իր կոչը կամ բաց-նամակը՝ ուղղված հայ հասարակութեանը և մամուլին՝ կատարել ոչ այն ձևով, ինչպէս նա այդ արել է այժմ և որի նմուշն հանդիսանում է «Հօրիզօնի» № 48-ում տպված՝ Դրամատիկական Ընկերութեան վարչութեան նախագահի նամակը։ Դրամատիկական Ընկերութեան վարչութիւնը կամ յօբելեանական մասնաժողովը պարտաւոր էր իր կոչն անխտիր ուղարկել հայ մամուլի բոլոր օրգաններին («Մշակ», «Հօրիզօն», «Սուրհանդակ», «Հովիտ») և ոչ թէ ընտրել իբրև օրգան «Հօրիզօնին» և հրաւիրել միւս թերթերին ևս՝ արտատպել իր բաց նամակը կամ կոչը։ Ասել, թէ վարչութիւնը միջոց և հնարաւորութիւն չունի 4 հատ նամակ գրել, ծիծաղելի կը լինէր, հետևաբար, մնում է ենթադրելու, որ վարչութիւնը ցանկացել է դրանով ընտրել իրան օրգան միայն «Հօրիզօնին» և խնդրին այդպիսով տալ նեղ բնաւորութիւն։ Ջանք կարծում, որ այդպիսի հանգամանքներում իր արժանապատւութիւնը յարգող թերթը արձագանք տայ վարչութեան կոչին և հանդիսանայ «Հօրիզօնից» արտատպող թէ այժմ և թէ ապագայում, եթէ վարչութիւնը կը շարունակէ իր այդ ուղղութիւնը։ Եթէ ընդունենք նոյնիսկ, որ վարչութիւնը միջոց և հնարաւորութիւն չունէր այնպիսի մի փոքր նամակից պատրաստել 4 պատճէն և ուղարկել 4 թերթերի խմբագրութիւններին, այդ դէպքում բովանդակ քաղաքակիրթ և գրական աշխարհի մէջ ընդունված սովորութեան համաձայն՝ նամակը պէտք է ուղղվէր հայ մամուլի այն օրգանին, որ, ներկայումս հանդիսանում է doyen, այն է երէց, աւագ, ըստ հասակի։ Այդ կանոնը շատ լաւ յայտնի պէտք է լինի Ընկերութեան վարիչներին։

Այս բացատրութիւնը տալ հարկաւոր համարեցինք, ապագայում որևէ թիւրիմացութեան առաջն առնելու և թոյլ չը տալու տրտունջներ Դրամատ. Ընկ. վարչութեան կամ յօբելեանական մասնաժողովի կողմից, երբ մենք արտատպումներ չանենք «Հօրիզօնից»։

Ցաւում ենք, որ վարչութիւնը իր անմըտածած քայլով հէնց սկզբից գործին տալիս է ծուռ ուղղութիւն։

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Շաբաթ, մարտի 5-ին, երեկոյեան Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան Թանգարան-Մատենադարանի դահլիճում կայացաւ նոյն ընկերութեան ներկայ տարվայ հերթական ընդհանուր ժողովը։ Խորհրդի նախագահ Ա. Մելիք-Ազարեանի ուշանալու պատճառով նիստը բաց արեց գանձապահ անդամ Ս. Սարուխանեան և առաջարկեց ընտրել ժողովի նախագահ և քարտուղար։ Նախագահ ընտրվեց Հ. Առաքելեան, քարտուղար՝ Գ. Լևոնեան։

Նախագահը առաջարկեց կարդալ նախորդ ընդհ. ժողովի արձանագրութիւնը. քարտուղարը կարդաց, որը և հաստատվեց ժողովի կողմից։

Օրակարգի խնդիրներից առաջինն էր կոմսուհի Ուվարօվայի պատուաւոր անդամ ընտրելու հարցը։

Խորհրդի կողմից Սմբատ Տէր-Աւետիսեան նրա մասին ընդհ. ժողովին տուեց մի քանիւոր զեկուցում՝ գրուատելով առհասարակ Ուվարօվ ընտանիքի և մասնաւորապէս կոմսուհու հնագիտական և կովկասագիտական խոշոր ծառայութիւնները։ Ս. Տէր-Աւետիսեանի ասելով՝ կոմսուհի Ուվարօվան առաջին անգամ Կովկաս է այցելել 1879 թւին, եղել է Էջմիածնում, նկարագրել է Մայր-Աթոռի մատենադարանը, Գեղարդայ վանքը և այլն։ Իր այս ճանապարհորդութեան նկարագրութիւնը տիկ. Ուվարօվան տպագրել է «Кавк. путев. замѣтки» վերնագրով, որի մէջ սակայն մի քանի անճիշդ տեղեկութիւններ է գրել հայերի ցեղական յատկութիւնների վերաբերմամբ, մի վերաբերմունք, որը ապագայում փոխվել է հեղինակի յաջորդ աշխատութիւններում։

Ս. Տէր-Աւետիսեան յիշատակեց նոյնպէս, որ վերջերս կոմսուհի Ուվարօվայի հնագիտական-ազգագրական գործունէութեան յօբելեանը տօնելիս մայրաքաղաքների շատ գիտական ընկերութիւններ նրան ընտրել են պատուաւոր անդամ։ Կոմսուհին անցեալ տարի Թիֆլիսում եղած միջոցին համակրութեամբ է վերաբերվել Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան և խոստացել է հարկ եղած դէպքերում օգտակար լինել։ Խորհուրդը ցանկալի է համարում կոմսուհուն ընտրել պատուաւոր անդամ և անա հարցը դնում է ընդհանուր ժողովի հաճութեան։

Նախագահը կարդում է կանոնադրութեան § 5-ը, որը խնդրի [illegible] համապատասխան գըտնելով, առաջարկում է ժողովի հաւանութեան։

Ժողովը միաձայն Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան պատուաւոր անդամ է ընտրում կոմսուհի Պրասկովեա Ուվարօվային։

Այնուհետև ժողովը ծանօթացաւ Ընկերութեան 1910 թւի հաշիւներին հետ, որի համառօտութիւնը հետևեալն է.

Մուտք.—Դրամարկղ (կանխիկ դրամ առ 1 յունվ. 1910 թ.) 195 ր. 15 կ., անդամակցական վճարներ մշտական և տարեկան 826 ր., պատահական և յատուկ նուէրներ 615 ր., «Ազգագրական Հանդէսի» բաժանորդներից 353 ր. 5 ր., Թիֆլիսի առևտրական բանկի ընթ. հ. 500 ր., զանազան անձերից և կուպօններով 104 ր. 50 կ.։ Ընդամենը 2593 ր. 70 կօպէկ։

Ելք.—Գրադարան-Թանգարան 368 ր. 40 կ., «Ազգագր. Հանդէս» 2 գիրք 1306 ր. 79 կ., գրասենեակի ծախք 118 ր. 19 կ., կլիշաներ 70 ր. 50 կ., շարժական կայքեր և ազգագր. իրեր 291 ր. 84 կ., զանազան խաղարկ. տոմս. և այլն 195 ր., դրամարկղ (առ 1 յունվ. 1911) 16 ր. 51 կ.։ Ընդամենը 2593 ր. 70 կօպէկ։

Վերստուգիչ յանձնաժողովի կողմից Զ. Մամուլեան և Ս. Խարազեան զեկուցելով հաշիւների խիստ կանօնաւոր լինելու մասին, ցանկութիւն յայտնեցին, որ ընդհ. ժողովը պարտաւորեցնի խորհրդին, որ հետևեալ անգամ տեղեկագիր տպագրելիս ցուցակագրէն նաև Ընկերութեան ինվենտարը, որոշ գին նշանակելով թանգարանային իրերին և գրադարանի գրքերին։

Ժողովը օրինական գտաւ այս առաջարկը և յանձնարարեց խորհրդին։ Հաշւի հաստատումից յետոյ կարդացվեց ներկայ 1911 թւի նախահաշիւը։ Մուտք և ելք 2919 րուբլի. նոր կէտը Էջմիածնի գաւառի ուսումնասիրութեան համար նշանակված յատուկ գումարն է՝ 275 րուբլի։ Նախահաշիւը նոյնպէս հաստատվեց։

Այնուհետև ժողովը զբաղվեց ընտրութիւններով. պէտք էր ընտրել խորհրդի երեք անդամ, խմբա. բակ. ժողովի 3 անդամ և վերստուգիչ մասնաժողովի 3 անդամ։

Խորհրդի կողմից տրված տեղեկութիւնից երևաց, որ ընկերութեան վարչական կազմից հեռացել են կամ հեռանում են ա) խորհրդից՝ պ. պ. Մնացական. Խանոունց, Առաքել Սարուխանեան և Հ. Վահանեան, բ) խմբագր. մասնաժողովից՝ Ց. Տէր-Ցակոբեան, Ռ. Քաչբերունի և Ն. Մուսայէլեան։ Առաջարկվեցին թեկնածուներ և բաց քուէարկութեամբ ընտրվեցին հետևեալ անձերը՝ Նունէ Ղամբարեան, Համբ. Մելիքեան և Ցով. Ջաթալպաշեան (խորհրդի անդամներ), Խ. Սամուէլեան, Գ. Լևոնեան և Դ. Դեմիրճեան (խմբագր. մասնաժողով)։ Վերստուգիչ մասնաժողովի անդամներ վերընտրվեցին պ. պ. Ս. Խարազեան, Զ. Մամուլեան և Կ. Շիրինեան։

Նախագահը օրակարգի հարցերը սպառված համարելով նիստը փակեց ժամը $10^1/_2$-ին։

Q.

ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՆ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ

—

Ոչ ոքի համար գաղտնիք չէ, որ հասարակական բոլոր հիմնարկութիւնների ղեկը գտնվում է մեր ինտելիգենտ, ուսեալ դասի ձեռքում։

Գաղտնիք չէ և այն, որ այդ նոյն ինտելիգենցիան, անշնչան բացառութեամբ, թէև իրապէս իրան հեռու է պահում հասարակ դասակարգից, բայց շարունակ սիրում է երդուել նրա անունից, յայտարարելով իրան պաշտպան նրա շահերի և իրաւունքների, քանի դեռ նրանք, այդ երդումները, պտտում են խօսքի շուրջը միայն և հեռու են կանգնած գործից։

Սկսենք գլխից՝ քաղաքի վարչութիւնից։ Քաղաքում տարափոխիկ հիւանդութիւն երևացած կամ դրսից մուտք գործել սպառնալու դէպքերում շտապով կազմակերպվում են սանիտարական խմբեր, հրապարակվում են բրօշիւրներ, կարդացվում են դասախօսութիւններ և այլն և այլն... Եւ ձեռք առնված այդ բոլոր միջոցները իրանց միասին աւարտելուց յետոյ բոլորը համարեա մի բան են ասում և դուրս բերում այսպիսի բէզօլիւցիա. «Հիւանդութիւնը ամենից հեշտ և ամենից շատ տարածվում է հասարակ դասակարգի մէջ, որը հետևանք է կեղտոտ, մութ և խոնաւ բնակարանների»... Ուստի և յորդորներ են կարդացվում խուսափել նման բնակարաններից...

Նախ՝ պէտք է ասել, որ եթէ այդ բոլոր մութ և խոնաւ բնակարանների բնակիչները երկնային մի հրաշքով հարստանային և որոշէին բոլորն էլ միասին դուրս գալ այդ անպէտք բնակարաններից և ապրել ամենալաւ տներում, նրանք բոլորն էլ կամ պէտք է դուրսը մնային և կամ այդ լաւ տներում ապրողներին ուղարկէին իրանց տեղերը, որովհետև քաղաքում, հաւատացած եմ, չեն գտնվի այն քանակութեամբ լաւ տներ, որ բոլորին էլ տեղաւորէին։ Երկրորդն էլ պէտք է ասել այն, որ Թիֆլիսում գուցէ ոչ մի բան այն աստիճան անխնամութեան չէ ենթարկված, ինչպէս բնակարանային հարցը, և ոչ մի բանից ազգաբնակութիւնը այնպէս դառնապէս չէ տուժում, ինչպէս դրանից։ Տնատէրերի բարեհաճ կամքից և ախորժակի էլ լայնութիւնից է կախված բնակարանի վարձի քանակը և չափը։

Եւ եթէ տնատէրը Աստուածն ուրանայ, և ղիցուք, այժմեան տակայով գնահատվող, 3 րուբլանոց՝ մութ և պատերից ջուր թափվող նկուղը 10 րուբլի գնահատէ, ոչ նրան արգելող կը լինի և ոչ էլ վարձողը բողոքելու ճանապարհ կգտնայ, որովհետև այդպիսին չը կայ էլ... Այս էլ բաւական չէ, մանաւանդ քաղաքի հին թաղամասերում գըտնվող շատ և շատ տներ զանազան որջանցքներով կապված լինելով նկուղների հետ մի-մի անսպառ շտեմարաններ են անթիւ ու անհամար միջատների, պարազիտների. և ո՞ր տեսակի թակարդով արդեօք մեր քաղաքի վարչութիւնը կամենում է ժանտախտ տարածող մկներին վերջացնել այդպիսի տներից, մինչդեռ նրանց անհրաժեշտ վերանորոգութեան մասին մտածող անգամ չը կայ...

Կամ մի՞թէ մեր քաղաքի ազգաբնակութեան առողջապահութեան մասին վարչութիւնը պիտի մտաբերի միայն համաճարակների՝ մեր շէմքերը ոտք դնելուց յետոյ... Չէ՞ որ քաղաքային վարչութիւնը, եթէ նրա անկեղծ ցանկութիւնն է իր ազգաբնակութեան առողջապահութեան մասին հոգալը, պէտք է իր ընտրած սանիտարների միջոցով մտնի բնակիչների տները հաւաստիանալու, թէ որքան յարմար են նրանք իրանց մէջ բնակիչ մարդիկ ընդունելու. իսկ առանց դրան ինչ արժէք ունի փողոցները թէկուզ շատ մաքուր տեսնելը, երբ տներում օդը փոխարէն խոնաւութիւն, իսկ լոյսի փոխարէն խաւար կտեսնենք...

Եւ ես, որպէս այդ հասարակ դասակարգի հարազատ անդամներից և նրան բաժին ընկած տներում տարիներով ապրողներից մէկը, ձեռքս խղճիս վրա դրած կարող եմ երդվել, որ իմ՝ տարէնը գոնէ մի անգամ փոխած տներից և ոչ մէկում ոտք չէ դրել և ոչ ոք այն ինտելիգենտ անձնաւորութիւններից, որոնց խնամքին է յանձնված հասարակ դասակարգի շահերի պաշտպանութիւնը և առողջապահութեան մասին հոգալը...

Իմ համեստ կարծիքով՝ քաղաքի հայերի կօլլէգիան նախ՝ պէտք է վերջապէս հսկողութիւն ունենայ բնակարանների վրա և՝ չափաւորելով տնատէրերի ընդարձակ ախորժակը՝ չափ ու սահման դնի բնակարանների գնի վրա, գնահատելով նրանց ըստ իրանց պէտքականութեան մարդիկ բնակեցնելու, և երկրորդ էլ եթէ իսկապէս նրա մէջ կայ անկեղծ ցանկութիւն հասարակ դասակարգի շահերով հետաքրքրվելու, հիմք դնէ էժանագին բնակարաններ կառուցանելու գործին, որով թէ ոչ-ունեւոր դասակարգին հնարաւորութիւն տուած կը լինի մարդավայել բնակարաններում ապրելու և թէ այդ նոյն դասակարգին իրաւունք կը լինի տուած ասելու, որ քաղաքային վարչութիւնը, իր իրաւասուների կազմով հանդերձ, իսկապէս հետաքրքրվում է նրա վիճակը բարուքելու գործով։

Բ. Մ.

ԱՆՑՈՐԴԻ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

II

Զուր օր Երեւանում

Մութն էր, երբ քաղաք մտայ։

Երկինքը՝ մռայլ, ամպամած, փողոցները՝ ցեխ։

Կատարեալ ճահիճ։

Ոչ մի փորձ մաքրելու նրան, ոչ մի խընամք կարգի բերելու փողոցները չէ նկատվում և ոչ մի տեղ։

Կառքը ճեղքելով լճացած տիղմը՝ սահում է առաջ, օրօրվում աջ ու ձախ, փոսից փոս ընկնում և ինձ էլ իր հետ՝ իմ նստած տեղից վեր ու վար ձգում, դէս-դէն գլորում ինչպէս մի խաղալիկ։

Դադրած ձիերը՝ ծանր շնչելով՝ դոփում են ցեխը, շուրջը շաղ տալիս։

Եւ կառապանը՝ զայրոյթով լցված՝ ձիանցն է մտրակում, կծու հայհոյում, թէ ում՝ չը գիտեմ։

Բայց երևանցիք անշուշտ լաւ գիտեն. հեգնական շեշտով նա մէկ նայում է իր կողքից կրիայի քայլերով ընթացող ձիաքարշին, մէկ էլ մոլեգնած, ձիանցն հարուածելով դէպ առաջ նայում։

Բայց տրտունջները, ասես, ինձ ուղղում։

— Անտէրութիւն է, ոչ մտածող կայ, ոչ էլ հոգ տանող։ Սա էլ փորձ է։ Որ մանէթ էլ տան կայարան գալու, դարձեալ շատ քիչ է։

Լսում եմ, ժպտում։

Նորութիւն չէ դա։

Այդպէս էր առաջ. այժմ էլ նոյնն է։

Բարեփոխութիւն շատ քիչ կը գտնէք։

Ձիաքարշից յետոյ՝ էլեկտրական լուսաւորութիւնն է եկել։ Գուցէ ջրի հարցն էլ շուտով լուծումն ստանայ։

Իսկ Երևանի փողոցների հաշակված ցեխոտութիւնը թերևս իբրև ճակատագրական տեղական յատուկ մի երևոյթ համարվի քաղաքի տնօրէնների համար ու պահպանվի այսուհետև էլ անփոփոխ։

Կառքը կանգ առաւ հիւրանոցի առջև։

Ցած իջանք։

— Ստացիր,—մեկնում եմ փողը կառապանին։

— Մէկ րուբլի պէտք է տաք։

— Ինչո՞ւ,—հարցնում եմ զարմացած։

— Գնացքը ուշացել էր այսօր։ Մի ամբողջ ժամ սպասել եմ կայարանում։

— Այդ իմ գործը չէ։ Ստացէք ձեզ հասանելիքը։

— Մենակ դուք խօմ չէք։ Այստեղ այդպէս է կարգը, կանոնը...

Բանից դուրս է գալիս, որ Երևանում կարգ ու կանոն է, որ գնացքը ուշանալու դէպքում՝ պասսաժիրները սահմանված սակագնից աւելի պէտք է վճարեն։

Ես վճարեցի սակագնի համաձայն 60 կօպէկ, առաջարկելով ներկայացնել տեղական դումայի կամ ոստիկանութեան սահմանած կանօնը՝ մնացորդն էլ ստանալու համար։

Ու մինչ նա նայում էր իր ափում դրած փողերին, ես բարձրացայ դէպի համարս՝ առանց ուշադրութիւն դարձնելու կառապանի հայհոյանքներին ու սպառնալիքներին։

Կա՞ր արդեօք մի այդպիսի կանօն։ Չը գիտեմ։ Բայց կառապանը գնաց ու էլ յետ չեկաւ։

Մէկը օգուտ է քաղում ճանապարհի վատութիւնից, ճահճացած ցեխից։

Միւսը՝ գնացքի ուշանալուց... Եւ այդպիսի ճանապարհով, ոտնատակ տալով սահմանված սակագինը, երթևեկողներից առնում են աւելին՝ երբեմն սպառնալով, երբեմն հայհոյելով։

Վերահսկող ու հոգացող չը կայ։

***

Եղայ նաև շուկայում։

Կատարեալ մեռելութիւն էր տիրում այնտեղ։

Մեծ քանակութեամբ մթերքներ ու մըրգեղէններ են վաճառահանված։

Սակայն գնացող չը կար տեղացիներից, և հրապարակի վրա միայն երևում էին խումբ խումբ գիւղացիներ տեղական տարազներով, որոնք իրանք էլ եկել էին իրանց բերած ապրանքները ծախելու։

Արտաքուստ այն տպաւորութիւնն է թողնում, թէ առաջին անհրաժեշտութեան մթերքների այդչափ առատութիւնը պէտք է ազդէ գների վրա և էժանութիւն պէտք է մտցնէ։

Մինչդեռ նրանք թանգ են, քան նոյնիսկ Թիֆլիսում։

Մենակ այդտեղի շուկայում չէ այդպէս։

Թանգութիւն է զգացւում ևս։

Երևի, արտասովոր ձմեռը ուժեղ ներգործութիւն է արել։

Դրանով են բացատրում ամեն կողմից լսվող տրտունջները։

Քաղաքացիք դժգոհ են կեանքի թանգութիւնից։

Առևտրականներն էլ՝ որ շուկայում առևտուրը կանգ է առել։

Այդ զգացված տրամադրութիւնը վերաբերում է շուկային։

Հասարակական կեանքում որոշ կենդանութիւն և հետաքրքրութիւն է նկատվում։

Երևանի դուման ևս, ինչպէս Թիֆլիսինը, հերթական է դարձրել անշարժ կայքերի գնահատութեան խնդիրը։

Ինչպէս լսեցի, արդէն աւարտված է և առաջիկայ տարվանից այդ գնահատութիւնը գործադրութիւն կը ստանայ։

Բնական է, որ թեր ու դէմ խօսակցութիւնների առիթ պէտք է լինի նա։

Տնատէրը խօսում է դէմ, աննպաստ, որովհետև այդ գնահատութիւնը խփում է իր գրպաններին։

Թէկուզ շատ աննշան չափով, գնահատական տուրքը կաւելանայ տնատիրոջ վրա նախկին տարիների համեմատութեամբ։

Ոմանք էլ, բնակարան վարձողներից, տըրտնջում են, թէ ինչո՞ւ կայքերի գնահատութեան գործը յանձնված է դումայի ձայնաւորներին, որոնց ամբողջ կազմը բաղկացած է քաղաքի սեփականատէրերից։

Ուրեմն իրանք էլ պէտք է գնահատեն իրանց անշարժ սեփականութիւնները։

Կասկած չը կայ, որ գնահատական այդ տեսակ սիստեմի օգտաւէտութեան ու նպատակայարմարութեան նկատմամբ սկզբունքային կասկած է յայտնվում զանազան խաւերի մէջ և յառաջ է տրամադրութիւն առաջացնում։

Այդ կասկածները գուցէ վաղաժամ և անտեղի դուրս գան։

Ապագան միայն ցոյց կը տայ։

***

Այսօր պատերին կպցրել են այն սեփա-

կանատէրերի ցուցակը, որոնք իրաւունք ունեն մասնակցելու առաջիկայ ընտրութիւններին մօտիկ ապագայում։

Եթէ ամէն մի սեփականատէր քաղաքացի իր սրտին մօտիկ ընդունէր քաղաքի շահերը, անշուշտ պէտք է հետաքրքրութիւն ցոյց տար դէպի այդ խնդիրը։

Քիչ խնդիրներ չը կան հրապարակի վրա։

Քաղաքի բարեկարգութեան խնդիրը, ջրանցքի հարցը, դպրոցական, շինարարական, առողջապահական...

Լուրջ հոգատարութիւն է հարկաւոր։

Հարկաւոր է եռանդուն, սիստեմատիկ գործունէութիւն, որպէսզի «նահանգական քաղաք» Երևանը վերջապէս դէն ձգի իրանից ասիական դրօշմը, բարեզարդվի ու դառնայ քաղաք եւրօպական մտքով։

Եռանդոտ, անշահախնդիր, կեանքի առողջ պահանջներին ընդառաջ գնացող մարդկանցով միայն կարելի է ձեռնամուխ լինել այդ բոլորին և աջողութեամբ իրագործել այդ նպատակները։

Հին ոյժերը արդէն հրապարակի վրա են։

Զատկական ձուի նման փորձել են նրանց ոյժը քանիցս անգամ։

Միթէ այդ փորձերը ոչինչ չեն ասում։

Չե՞ն ասում, որ միջավայրը պէտք է առաջ քաշէ նոր, աւելի ընդունակ ոյժեր։ Քաղաքի ղեկավարութիւնը յանձնէ այդպիսիների ձեռքը։

Կա՞ն, արդեօք, այդպիսիները։

Հարկաւոր է մտածել այդ մասին, նախապատրաստութիւններ տեսնել, հետաքրքրութիւն առաջ բերել։ Հին անկարող ձայնաւորներին փոխարինել նորերով։

Տեղական Թարմ, երիտասարդ գործողների պարտականութիւնն է ցնցել Թմրածներին ու անտարբերներին, կենդանի հոսանք ստեղծել նրանց շարքերում։ Աշխատակից

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

«Մշակի» №№ 37 և 38-ում Բաթումից պ. Յակոբ Մեղաւորեանը քննութեան ենթարկելով Պօլօժէնիայի և Փոխարքայի կազմած «կաթողիկոսութեան» վերաբերեալ հիմնական կէտերը՝ ապացուցանում է, որ այդ օրէնքները Թոյլ են տալիս հայ-լուսաւորչական եկեղեցու «կարգաւորներին» ազատ կերպով կաթողիկոս ընտրել։ Պ. Մեղաւորեանը գտնում է, որ ներկայիս մեր եպիսկոպոսների և արքեպիսկոպոսների մէջ չը կան կաթողիկոսացու անձինք, այլ պէտք է որոնել այդ արժանաւորներին մեր վարդապետների ու քահանաների մէջ։

Երկու ձեռքով ստորագրում եմ այդ պերճախօս փաստին։

Հարկաւ, մեր արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները մեր եկեղեցու նկատմամբ վարչական անձինք են, նրանք են ներկայիս ղեկավարող ոյժը, նրանց ձեռքումն է կենտրոնացած հայ եկեղեցու վերաբերեալ բոլոր գործերը, նրանք հայ վարդապետների, հայ քահանաների վրա իշխողներ են։ Թէպէտ կան այնպիսի առաջնորդներ և յաջորդներ, որոնք իրանց անունը ստորագրել անգամ չը գիտեն... ուր մնաց Թեմ և վիճակ կառավարել, բայց և այնպէս ցաւալի իրողութիւնը նոյնն է մնում։ Եպիսկոպոսական կամ արքեպիսկոպոսական տիտղոսները չեն կարող այդ մարդկանց ժողովրդի աչքում բարձրացնել, ազգի հայրապետ ընտրել։ Մեր եպիսկոպոսների մէջ կարող ոյժերի կատարեալ պակասութիւն է տիրում. ժողովրդի աչքում նրանցից ոչ մէկը բարձր չէ կանգնած, սկսած գերմանական պատուածաղաններից մինչև Պետերբուրգի «մագիստրոսութեան» կուրսեր անցածները, որոնց վրա կարող լինէր ազգի մեծագոյն մասի քուէն կենտրոնանալ։

Ես սկզբունքով ընդունում եմ, որ ապագայ մեր կաթողիկոսացուն պէտք է ունենայ 50 տարուց ոչ անց հասակ, կրթված, փորձառութիւն ունեցող անձն պէտք է լինի, վարչական ձիրք պէտք է ունենայ, ռուսաց լեզուին ծանօթ և լաւ ուսումնասիրած էջմիածնի միաբանութիւնը, որին կարողանար արմատական փոփոխութեան ենթարկել։ Նորեկ

Զ ա ր ջ ո ւ լ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Հրդեհ կայարանում

Վ ե լ ի կ օ կ ն ե ա ժ ս կ ի կայ., 3 մարտի

Երէկ, մարտի 2-ին, ժամը $6^{1}/_{2}$-ին, կայարանի մէջ պատահեց սարսափելի հրդեհ, որ առաջացել էր ժանդարմների սենեակի վառարանից. ծուխը լցրեց ամբողջ սենեակները, նաև առաջին և երրորդ կարգի բուֆէտը. մէջի մարդիկը չը դիմանալով ծուխին՝ դուրս փախան. հրդեհը լափեց բոլոր սենեակները, ապա կտուրը վառվեց. քամու պատճառով չը կարողացան շուտ հանգցնել։ Հրդեհը անցաւ դէպի առաջին կարգի բուֆէտը։ Բուֆէտը պահող Ծիաշվիլին մինչև իր կայք ու կարասիքը դուրս հանելը՝ ահագին վնասներ կրեց։ Երկաթուղու հրդեհաշէջներին օգնութեան հասան նաև ստանիցայից։ Խիստ քամու պատճառով կրակը հանգցնելը տևեց մինչև ժամը 3-ը գիշերվայ։ Գ. Պօղոսեանց

Շանտաժը առևտրական աշխարհում

Կ ր ա ս ն օ վ օ դ ս կ, 1 մարտի

Վերջին ժամանակներս առևտրական շրջաններում լոյս են ընկել կեղծ դրամաշորթներ, որոնք զանազան միջոցներով առանց տարրական խղճահարութեան շահագործում են այս կամ այն առևտրականին, ընդունում են պատուէրներ և ստանում են որպէս կանխավճար 30—50 ր. և աւել, բայց ընդունած պատուէրը ի կատար չեն ածում, ապրանքը չեն ուղարկում։ Այդպիսիներից մէկն է ոմն Խաչատուր Հայրապետեան Բաղալեանց, որը կեղծ կերպով ձևանում է ագենտ Վլադիկավկազի առևտրական տուն Լազարեվի (ալիւրի գործարանատէր) և 1910 Թ. դեկտեմբերի սկիզբներին գալիս անցնում է Անդրկասպեան երկրի միւս քաղաքները և ի միջի այլոց ընդունում է պատուէր Կրասնօվօդսկում Ն. Մինասեանից և ստանում է կանխավճար 50 ր., որպէսզի ուղարկի ալիւր Լազարեվի գործարանից։ Ըստ իր՝ Խ. Բաղալեանի խոստման, ալիւրը պէտք է ստացվէր ոչ ուշ դեկտեմբերի 25-ից, բայց մինչև օրս էլ դեռ ոչ ալիւր կայ և ոչ էլ տեղեկութիւն այդ մասին, չը նայած որ արդէն երրորդ ամիսն էլ անցաւ... Ն. Մինասեանը դիմել է առևտրական տուն Լազարեվին և յայտնել է եղելութիւնը, բայց պատասխան է ստացել, որ այդպիսի անձնաւորութիւն իրանց գործերում չը կայ... Այժմ անյայտ է մնում մեզ, Թէ ո՞վ է եղել այդ դրամաշորթ կեղծ ագենտ Խաչատուր Բաղալեանը, որի մասին չը կայ և ոչ մի տեղեկութիւն։

Յաճախակի կրկնվող ձիւնը փոխվել է անձրևի. երկարատև և սաստիկ ցրտերը մեղմացել են. զգալի է գարնանային օդի Թարմութիւնը։ Զ.-էն

Փետրվարի 19-ի տօնը

Շրվենանց գիւղ (Զանգեզ. գ.), 20 փետրվ.

Ամսիս 19-ին, ճորտերի ազատութեան յիսնամեակի առիթով, տեղիս Գ. Ի. Տէր-Մարգարեան դպրոցում, ղեկավարութեամբ աւագ ուսուցիչ Ար. Սինանեանցի, եղաւ մաղթանք և ապա հանդէս։

Մաղթանքը վերջանալուց յետոյ խօսեց աւագ ուսուցիչ Ա. Սինանեանը, որտեղ պատկերացրեց ճորտերի կեանքը հանդիսականների առաջ և բացատրեց նրանց, Թէ ինչ մեծ նշանակութիւն ունի այժմեան տօնը ռուս գիւղացու համար։

Աշակերտներից ոմանք արտասանեցին հայերէն և ռուսերէն ոտանաւորներ, որոնց ծնողները տեսնելով այդ՝ հրճվում էին ու ուրախանում։

Եղանակի վատութեան պատճառով, շրջակայ գիւղերից եկողների բացակայութիւնը նկատելի էր։

Բոլոր ծնողները և հանդիսականները հեռացան գոհ սրտով և ցանկութիւն յայտնեցին այդպիսի հանդէսների շատ լինելուն։ Հ. Ղազարեան

Ընտրութիւններ Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղակ. ճիւղի վարչութեան

Ե կ ա տ ե ր ի ն օ դ ա ր, 3 մարտի

Կիրակի, փետրվարի 27-ին, տեղիս ծխ. ուսումնարանի դահլիճում, կայացաւ Կ. Հ. Բ. Ընկ. Եկատերինօդարի ճիւղի ընդհանուր ժողովը։ Ժողովը 1910 Թ. հաշիւը ստուգելուց և հաստատելուց վերջը դիմեց ընտրութիւնների. ընտրվեցին վարչութեան երկու նոր անդամներ տ. տ. Փիրումեան և Սաթունեան, ի տեղի հրաժարված անդամներ բժ. Տէր-Օհանեանի և Ս. քահ. Վարդանեանի. կանդիդատներ ընտրվեցին՝ տ. Անպէտքեան և օր. Բերէքչեան և քննիչ յանձնաժողովի 3 անդամներ՝ պ. պ. Նիկողայոսեան, Մելիք-Դաւթեան և Բէգզադեան։ Ժողովը իր շնորհակալութիւնը յայտնեց հրաժարված անդամներին՝ օգտաւէտ գործունէութեան համար։ Տալօիդ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

III

Освобожденіе крестьянъ я считаю жизненнымъ для Россіи вопросомъ, отъ котораго будетъ зависѣть развитіе ея силы и могущества.

Имп. Александръ II

Թէև մի քիչ ուշ, բայց և այնպէս Թոյլ տուէք ինձ եւ մի քանի խօսք ասել փետրվարի 19-ի տօնի մասին։

Իմ նպատակն է, իհարկէ, ներկայ տողերս նուիրել այդ նշանաւոր ակտի կատարմանը Մոսկվայում, այսինքն այնտեղ, ուր ռուս ժողովրդի սիրտն է ամփոփված։

Դեռ գիւղացիների ազատութեան տօնի նախօրեակին մայրաքաղաքի երկու հազար տաճարների ու եկեղեցիների ղօղանջիւնը գալիս էր աւետելու, որ վաղը, փետրվարի 19-ին, լրանում է ուղիղ կէս դար այն օրից, երբ Ալէքսանդր II իր կաբինետում, «միայնակ իր խղճի հետ», երկար խորհելուց յետոյ ստորագրեց այն մանիֆեստը, որով ազատութիւն էր տրվում ռուս մուժիկին, որ այնքան անարգ և դաժան կերպով տնքում էր կալուածատէրերի կապանքների տակ, այն գիւղացուն, որ ստրուկ, գերի էր իր баринъ-ին. դա տաժանակիր աշխատանքների մի սև ու մթագնած էպօխա էր, որին եկաւ վերջ դնելու Ազատարար-Կայսրը, որը կատարելապէս տապակվում էր տասնեակ միլիօնաւոր գիւղացիների անհաւանելի վիճակով։ Ստեղծվել էր մի այնպիսի դրութիւն, ուր ռուս մուժիկը միայն հլու հնազանդ էր մարդ-գազանին։ Դա մի այնպիսի ժամանակաշրջան էր, ուր մարդ արարածը օր ցերեկով հանվում էր վաճառքի, ուր գիւղացու միակ տէրն ու տնօրէնը помѣщикъ-ն էր. իսկ վերջինս, զուրկ մարդկային խղճմտանքից, անգութ կերպով հրամայում էր մուժիկին լինել իր քմահաճոյքների կամակատարը, լինել մեքենայ իր ձեռքում... առանց ձայն ու ծպտուն հանելու, առանց բողոքի տրամադրութիւն անգամ ցոյց տալու։

Պատմութիւնից մեզ յայտնի են դէպքեր, որ շատ կալուածատէրեր ունեցել են մի քանի տասնեակ հազար գիւղացիներ, որոնք, իհարկէ, կազմել են այդ փոքրիկ արքաների սեփականութիւնը...

Բայց առաջ գնանք։

Սկսած XVII դարից՝ ճորտերի վաճառումը գործադրվել է Ռուսաստանում, իսկ XVIII դարում նա խայտառակ և ամօթաբեր բնաւորութիւն էր կրում. մինչև իսկ Պետրոս Կայսրը հրատարակել էր յատուկ հրահանգ, որի հիման վրա գիւղացիները կարող էին վաճառվել... անարգել կերպով։ Այսպէս՝ XVIII դարի 60-ական Թւականներին մի հոգու գինը նշանակված էր 30 ր., 80-ական Թւականներին 70 ր., 90-ական Թւականներին 100—300 րուբլի։ Իսկ զինւորագրվող գիւղացիների գինը՝ 1813 Թ. հրահանգի համաձայն՝ նշանակված էր 200 րուբլի, իսկ այնուհետև այդ գումարը 1833 Թ. հրահանգով բարձրացվում է մինչև 300 րուբլու, իսկ վերջում նա համնում էր 700 րուբլու։ Ինչ վերաբերում է երաժիշտներին, արուեստագէտներին և առհասարակ ինտելիգենտ պրօֆեսիա ունեցողներին, պէտք է ասել, որ նրանք անհամեմատ Թանգ են գնահատվել, ինչպէս օրինակ մի դերասանուհի վաճառվել է 5000 րուբլով, իսկ Պօտեմկինը Ֆելդմարշալ Ռազումօվսկիից գնել է ամբողջ օրկեստր՝ 40,000 րուբլով։

Մինչև իսկ եղել են դէպքեր, երբ շնապան կալուածատէրերը հարիւրաւոր «մարդիկ» են տուել մի լաւ շուն ստանալու համար. Նման խայտառակ դէպքերը սովորական երևոյթների շարքն են դասվել այդ ժամանակ ա) շրջանում, և նրանք, այդ դէպքերը, իբրև սիստեմա, անարգել կերպով գործադրվելիս են եղել ամենուրեք, յաճախ կառավարութիւնն ինիցիատորի դեր ստանձնելով այդ անլուր, խայտառակ և անարգ պրօցեսի մէջ։ Օրինակների շարանը կարելի է, ի հարկէ, անվերջ շարունակել, բայց յիշածս օրինակները բաւական կարելի է համարել պատմական այդ էպօխայի բնոյթն ու կոլիւը բնորոշելու համար։

Բայց մենք շեղվեցինք մեր գրութեան բուն նպատակից, և այդ շեղումը, որքան ինձ Թւում է, սերտ աղերսութիւն ունի արծարծվող նիւթի հետ։

Ինչպէս փետրվարի 18-ին, նոյնպէս 19-ին և 20-ին մայրաքաղաքի բոլոր եկեղեցիներում կատարվեցին հանդիսաւոր հոգեհանգիստներ Ալէքսանդր II-ի և նրա աջակիցների յիշատակին, որոնք այնքան ջերմ մասնակցութիւն են ունեցել փետրվարի 19-ի մեծ ակտի ստեղծման գործում։ Այդ հոգեհանգիստներին, ինչպէս նաև ազնուականների ժողովարանի և այլ հիմնարկութիւնների մէջ տեղի ունեցած պատշաճաւոր հաւաքումներին ու ժողովներին ներկայ էին բացի պաշտօնական անձերից նաև շատ կողմնակի անձինք. մանաւանդ յիշատակութեան արժանի է եկւոր պատգամաւորների ներկայութիւնը՝ գլխաւորապէս գիւղական համայնքների դատաստանական ատեանների պետերը, գիւղացիական ներկայացուցիչները և այլն...

Բայց ամենից ուշագրաւը գրական-գեղարուեստական կրուժոկի երեկոն է եղել, ուր, հոծ բազմութեան ներկայութեամբ, ինչպէս հաղորդում են Թերթերը, խիստ զգացված և ոգևորված ճառեր են արտասանել Կիզևետտեր, Զլատովրատսկի, Սակուլին, Սրօմեսանիկօվ և ուրիշները՝ պոկելով հասարակութեան ծափերը, իսկ երկու յայտնի խոշոր և ժողովրդական տաղանդաւոր հռետորներ՝ Կիզևետտեր և Սակուլին արժանացել են նոյնիսկ... բռուն և աղմկալից օվացիաների...

Ուրիշ ժողովներում արտասանված ճառերից յիշատակութեան արժանի են Մոսկվայի նահանգի ազնուականութեան պարագլուխ Սամարինի, Մոսկվայի նահանգական վարչութեան նախագահի պարտականութիւնները կատարող Գրուզինովի և այլոց ճառերը, ճառեր, որոնք՝ ուրուագծելով ռուս գիւղացիութեան և պետական կեանքի այնքան նշանակալից ու պատմական մոմենտի ելևէջները՝ ցոյց էին տալիս միաժամանակ այն հումանիտար քայլը, որ Ալէքսանդր II գործել է ճնշված ու հալածված գիւղացիութեան վերաբերմամբ՝ վերջիններիս արձակելով բանտի կապանքներից իր 1861 Թ. փետրվարի 19-ի մանիֆեստով, իր Թագադրութեան օրը։ Նա շատ լաւ էր հասկացել, որ գիւղացիների ազատութիւնը ժամանակակից հրամայողական պահանջներից մէկն է. նա գեղեցիկ կերպով ըմբռնել էր, որ գիւղացին եւ մարդ է, նա եւ իրաւունք ունի վայելելու մարդկային բոլոր իրաւունքները՝ մնացածների հետ համահաւասար կերպով. առա Թէ ինչու նա ասել է, որ «освобожденіе крестьянъ я считаю жизненнымъ для Россіи вопросомъ, отъ котораго будетъ зависѣть развитіе ея силы и могущества».

Իսկ մանիֆեստի ստորագրութեան օրը, ինչպէս յայտնի է, Ազատարար Կայսրն արտասուալից աչքերով ջերմ համբոյրի դրոշմ կնքելով իր 8-ամեայ սիրելի դստեր՝ Մեծ Իշխանուհի Մարիա Ալէքսանդրօվնայի շրթունքներին՝ բացագանչել է.

— Сегодня—лучшій день моей жизни.

1861 Թ. փետրվարի 19-ի մանիֆեստը, ինչպէս յայտնի է, ամեն տեղ միաժամանակ չէ յայտարարվել. այսպէս՝ Պետերբուրգում և Մոսկվայում յայտարարվել է մարտի 5-ին, իսկ ներքին նահանգներում անհամեմատ ուշ. ինչ վերաբերում է Կովկասին, օր. Թիֆլիսի նահանգում, նա յայտարարվել է 1864 Թ., իսկ ճորտութիւնը վերացվել է 1868 Թւականին միայն։

Չը պէտք է մոռանալ, որ Ալէքսանդր II 1861 Թ. փետրվարի 19-ին միայն ստորագրել է մանիֆեստը։

Այդ օրը Կրեմլում, Ալէքսանդր II-ի մահարձանի վրա դրվեցին շատ արծաթէ և մետաղեայ պսակներ, որոնցից յիշենք մի քանիսը. 1) «Царю-Освободителю—московскія губернскія крестьянскія учрежденія», 2) «Благодарные крестьяне московской губерніи—Царю-Освободителю», 3) «Отъ московскаго городскаго общественнаго управленія—Царю-Освободителю», 4) «Императору Александру II—московское дворянство», 5) «Царю-Освободителю Императору Александру II—московское губернское земство», 6) «Отъ благодарнаго московскаго купеческаго общества» և այլն։

Բացի այդ, նոյն օրը կայսերական Մեծ ու Փոքր և Կորշի Թատրոններում տեղի ունեցան օրվայ պատշաճ ներկայացումներ և մի քանի բանկետներ և ճաշեր՝ պաշտօնական անձանց և բազմաթիւ պատգամաւորների և հիւրերի համար։ Ապա քաղաքի, համալսարանի և այլ հիմնարկութիւնների կողմից պատշաճաւոր հեռագիրներ ուղարկվեցին Պ. Սեմենօվ-Տեանշանսկիին և կոմս Դ. Միլիւտինին, որոնք շատ սերտ մասնակցութիւն են ունեցել և խոշոր դեր խաղացել մեծ ռէֆօրմի մշակման և իրագործման գործի մէջ։

Յիշենք նաև, որ մի քանի հրապարակական ժողովներ, տեղական ադմինիստրացիայի ձեռք առած ռեպրեսիաների շնորհիւ, չը կայացան։

Ինչ վերաբերում է ռուսաց մամուլի և գրականութեան արտայայտութեան մեծ տօնի առիթով, պէտք է ասել, որ արդէն լոյս են տեսել բազմաթիւ գրքեր և ուսումնասիրութիւններ, որոնցից յիշատակութեան արժանի են Սըտին յայտնի ֆիրմայի հրատարակութեամբ լոյս տեսնող «Великая реформа» գիրքը՝ բաղկացած 6 ստուար հատորից, որից 3 հատորն արդէն պատրաստ կայ հրապարակի վրա. մնացած մասերն էլ, անկասկած, լոյս կը տեսնեն ամենամօտ ապագայում։

Ոչ պակաս հետաքրքրական է նաև Սեմենօվ-Տեանշանսկիի մեմուարները մեծ ակտի վերաբերեալ։ Իսկ փետրվարի 19-ին մայրաքաղաքի մամուլն առանձին փայլ տուեց այդ նշանաւոր տօնին իր մի շարք գեղեցիկ, համակրելի յօդուածներով. առանձնապէս աչքի է ընկնում «Русскія Вѣдомости» Թերթի № 40-ը, մանաւանդ Կիզևետտերի «Великая реформа» ուշագրաւ մեծ յօդուածը, որ յանձնարարում ենք մեր ընթերցողներին կարդալու։

Պէտք է շեշտել առհասարակ, որ փետրվարի 19-ի տօնը շատ համեստ կերպով է տօնվել մայրաքաղաքում. այդ օրը բաց է եղել խանութների մի մասը, ինչպէս նաև տների և հիմնարկութիւնների մի մասը զարդարված էր դրօշակներով։ Բայց պէտք է ասենք, որ Կրեմլը, ուր գտնվում է Ալէքսանդր II-ի արձանը, գրեթէ ամբողջ 3 օր լցված էր խուռն բազմութեամբ։ Ի դէպ յիշենք, որ այդ արձանի վրա ծախսված է մի մեծ հսկայական գումար, կլորիկ՝ երկու միլիօն րուբլի. այդ արձանը վաղուց արժանացել է եւրօպական շատ նշանաւոր տուրիստների ուշադրութեանը, որոնք արդէն դասել են ամենաառաջնակարգ և ամենախոշոր արձանների շարքը։ Այստեղ Ազատարար-Կայսրը ներկայացված է աջ ձեռքը պարզած՝ իբրև նշան հաւասարութեան սկսած այն ժամանակից, երբ նա 1861 Թ. փետրվարի 19-ի իր մանիֆեստով փշրեց ստրկութեան կուռ շղթաները։

Ի վերջոյ չը մոռանանք յայտնել, որ այն գրիչը, որով նա ստորագրել է մանիֆեստը, մինչև օրս էլ պահվում է Մոսկվայի պատմական Թանգարանում։ Ոսկու-Ձօն

Մոսկվա, 23 փետրվարի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը կարգադրել է ոստիկանական պաշտօնեաներին ի նկատի ունենալ Կովկասի Փոխարքայի այն կարգադրութիւնը, որով Թոյլ է տրվում մի տարի եւս հանգանակութիւն անել յօգուտ Թիւրքահայ սովեալների։

◆ Յայտնի դարձաւ արդէն, որ Պետական Դուման միաձայն որոշեց բանալ Թիֆլիսում համալսարան ընդհանուր հիմունքներով։ Այդ մասին հեռագիր ստացվեց նաև քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեանից, որ ներկայումս Պետերբուրգումն է։ Քաղաքային վարչութիւնը վճռել է այդ մասին զեկուցել դումայի նիստում այսօր երեկոյեան և առաջարկել պատգամաւորութեան միջոցով շնորհակալութիւն յայտնել Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցով-Դաշկովին, որ իր սրտին մօտ ընդունեց և նպաստեց այդ հարցի իրականացմանը, նաև շնորհակալական հեռագիրներ ուղարկել Պետական Դումայի նախագահ Գուչկովին և անդամներ Շինգարեվին և Կապուստինին։

◆ Թիֆլիս վերադարձաւ Ալ. Քալանթար, որ գնացել էր Պետերբուրգ մասնակցելու յատուկ մի խորհրդակցութեան, որ կազմված էր երկրագործութեան դեպարտամենտում կենդանաբանական հարցերի քննութեան համար։ Նա մասնակից եղաւ նոյնպէս Մոսկվայի ագրօնօմների համագումարին։

◆ Կիրակի, մարտի 6-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում մատուցվեց պատարագ, որի ժամանակ երգում էր Ներսիսեան դպրոցի քառաձայն խումբը։ Պատարագից յետոյ եկեղեցու բակում դրված սեղանի շուրջ, խուռն բազմութեան ներկայութեամբ, կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ երաժշտագէտ Մակար Եկմալեանի յիշատակին, նրա մահվան 6-ամեայ տարելիցի առիթով։ Ներկայ էր Թեմիս առաջնորդի պաշտօնակատար Եփրեմ եպիսկոպոս Սուքիասեան։ Հոգեհանգստի վերջում խօսեց Յովսէփ քահ. Տէր-Պետրոսեան, որ դրուատեց հանգուցեալ երաժշտագէտի յիշատակը և մի քանի խօսքով ծանօթացրեց այն նախնական գործողութիւնների հետ, որոնք սկսվել են մի խումբ երիտասարդների ձեռքով Մ. Եկմալեանի յիշատակը շօշափելի գործով իրականացնելու համար։

◆ Կիրակի օրը հոգեհանգիստ կատարվեց հանգուցեալ հրապարակախօս Պետրոս Սիմէօնեանի գերեզմանի վրա։

◆ Ժողովրդական Համալսարանի Ընկերութեան ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը, որ նշանակված էր մարտի 6-ին, այս անգամ եւս չաջողվեց աւարտել, որովհետև Ժողովրդական Տան դահլիճում, ուր պէտք է կայանար ժողովը, ժամը 12-ից նշանակված էր ներկայացում։ Կողքի անյարմար «բուֆետի» դահլիճում, ուր նստարաններ անգամ չը կային ժողովականների համար, Թէև բացվեց ժողովը, բայց հէնց այդ անյարմարութեան պատճառով էլ շուտով փակվեց և նշանակվեց նոյն Ժողովրդական Տանը առաջիկայ կիրակի, մարտի 13-ին, երբ մայր դահլիճը, ինչպէս ժողովին յայտնեց քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ս. Արղութեան-Երկայնաբազուկ, ամբողջ օրը ազատ կը լինի։

◆ Այսօր Թիֆլիսի քաղ. դումայի նիստում կը քննվի նաև էլեքտրաքարշի ընկերութեան բողոքագիրը այն տուգանքների դէմ, որոնք համարեա պարբերական բնոյթ են ստացել։

◆ Թիֆլիսի քաղ. վարչութիւնը դատարանին ուղարկեց տեխնիքական մասնաժողովի որոշումը՝ ենթարկել պատասխանատուութեան Թիֆլիսի ծխախոտի գործարանատէր Բօզարջեանին, որի գործարանը երկրորդ անգամ նկատվեց հակասանիտարական պայմաններում։

◆ Թիֆլիսի պօստ-հեռագրական շրջանի պետը այս օրերս մեկնում է Նուխու գաւառը և Զաքաթալայի վիճակը՝ պօստ-հեռագրական հաստատութիւնները քննելու համար։

◆ «Կօպէկ» ընկերութիւնը, որ ներկայումս խնամում է 70 անտուն անտէր երեխաների, խնդրամատոյց եղաւ Վրաստանի էկզարխին, որպէս զի յօգուտ ընկերութեան հանգանակութիւն լինի եկեղեցիներում։

◆ Կովկասի Փոխարքան Թոյլ տուեց Իվանօվին բանալ մարդատար ավտօմօբիլների երթևեկութիւն Պեատիգօրսկ քաղաքում և նրա շրջակայքում։

◆ Փոխարքայի Թոյլտուութեամբ կարող է խաղացվել վրացերէն 1 գործ. «Զայրացած մայրը» պիէսը վրաց բեմի վրա։

◆ Թիֆլիսում կազմակերպվել է «տպագրական գործի վրացական ընկերութիւն», որ վրացերէն և ռուսերէն հրատարակելու է լրագիրներ, Թերթեր, գրքեր, բանալու է գրախանութներ, տպարաններ և այլն։ Ընկերութեան հիմնական դրամագլուխը կազմվում է բաժնեվճարներից, իւրաքանչիւրը 100 ր., իսկ փայերի Թիւն է 1000 ր.։ Վարչութիւնը արդէն ընտրված է։

◆ Մարտի 25-ին Արտիստական Թատրոնում տեղի կունենայ վրացերէն հոգևոր համերգ Կարգարէտելիի խմբապետութեամբ։

◆ «Ախուրեան» Թերթը գրում է, որ հանգուցեալ Կ. Դրամբեանի խնամակալ տ. Ջաւահիր Տէր-Պետրոսեան 50,000 ր. է նուիրել Ալէքսանդրօպօլում նոր ժողովրդական տուն կառուցանելու համար Կ. Դրամբեանի անունով։

◆ Էջմիածնից մեզ գրում են մարտի 5-ից. «Մատթէոս վարդապետը սրբազան տեղակալին ներկայացրեց մի գրութիւն, որով ընդունում է իր դէմ յարուցած Կարապետ եպիսկոպոսի դատը և այդ դատը քննելու համար իր կողմից դատաւորներ է նշանակել երեանցի Գր. Տէր-Խաչատրեանին (իրաւաբան), Յովհ. Տէր-Միքայէլեանին (բժիշկ) և Մկրտիչ Մուսինեանին (գինեգործ), խոստանալով փաստերը և վաւերաթղթերը ներկայացնել քննութեան ժամանակ»։

◆ Գանձակից տ. տ. Նանասեան և Նաբաթեան խնդրում են մեզ տպել հետևեալը. «Տիկին Եղիսաբէթ Մելիք-Բէգլարեանից ստացել ենք 100 ր. փող, քաթանի Թել $1^{1}/_{2}$ պուդ, բամբակի Թել 1 պ. 5 ֆ. յօգուտ Գանձակի Ջուլհականոցի։ Այս մասին Ջուլհականոցի վարչութիւնը տիկ. Ն. Մելիք-Բէգլարեանցին յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը։ Այդ փողը և Թելերը կամաց-կամաց գործադրում ենք Ջուլհականոցի կա-

[illegible]

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Հասարակական «Նոր Դրամա» թատրոնում Ամօ-Խարազեանի խումբը, կիրակի, մարտի 6-ին ներկայացրեց Իւշկեւիչի «Թշուառները» 4 գործ. պիէսան։ [illegible]

[illegible]

A.

ԱՐԵՒԵԼԱ-ԱՐՄԵՆԵԱՆ ԽՄԲԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

I

Բաքու, 2 մարտ

[illegible]

ճշգրիտ կերպով պատկերացնում է հոգեկան յուզմունքները, ներքին աշխարհի պատերազմները և կարող է առաջնակարգ տեղ գրաւել մեր դերասանուհիների մէջ, բայց... ձայնը, ձայնը, որից շատ բան է կախված դերասանի համար, փչացնում է ամեն բան. և տիկնոջը հարկաւոր է և նոյն իսկ անհրաժեշտ է լուրջ կերպով բժշկվել՝ մշակելու իր ձայնը, այնպէս թէ նրա տաղանդը և թէ ձիրքը ի զուր կը կորչեն։

Գեղեցիկ պարտնեօր էր տիկնոջ պ. Աբեւլեանը, Սամսոն Ալամդարեանի դերում, այնքան գեղեցիկ, որ խօսել անգամ նրա մասին կարիք չը կայ։

Ծարտարապետ Վաղամեանի դերը կատարում էր երիտասարդ դերասան պ. Շահխաթունին։ Նրան շատ էին գովում այս տարի Թիֆլիսի մի քանի թերթերում, բայց իմ կարծիքով այդ աւելորդ էր. պարոնը դեռ երիտասարդ դերասան է և, չը նայած որ ունի բեմական գեղեցիկ կազմուածք, քնքոյշ, հոգու խորքը թափանցող ձայն, բայց նրան պակասում են շարժումները. իսկ դա շատ է աչքի ընկնում։ Վաղամեանի դերում նա բաւականին սառն էր, մանաւանդ երկրորդ գործողութեան մէջ—սիրոյ խոստովանութեան տեսարանում և վերջին գործողութեան մէջ—երբ Արմէնուհուն կանչում էր դէպի «հեռաւոր ազատ երկիրը»։

Մեզ այնքան էլ դուր չեկաւ պ. Արմէնեանը՝ բժ. Գուրգէնեանի դերում։ Չը նայած նրա գեղեցիկ խաղին և պարզ ու մաքուր արտասանութեանը, որին նախանձել կարող են մեր դերասաններից շատերը, պ. Արմէնեանին շատ են խանգարում նրա չափազանցված և շատ անգամ անտեղի շարժումները։ Խօսել առանձնապէս Արմէնեանի խաղի մասին Գուրգէնեանի անգոյն դերում՝ անկարելի է, որովհետև այդ դերը դերասանին ոչ մի հնարաւորութիւն չէ տալիս ցոյց տալու իր ընդունակութիւնները։

Աւետեանը Սողոմոն Սողոմեանի դերում միանգամայն վեր էր ամեն գովասանքներից, և ամեն անգամ, երբ նա բեմ էր դուրս գալիս, դահլիճը գրգռւում էր ծիծաղից։

Շատ լաւ էին իրանց դերերում տ. տ. Գուլազեան (Վիրգինէ), Զաբէլ (Եղիսաբէթ) և պ. Միրզոյեան (Բայաթեան)։ Նոյնը չէ կարելի ասել սակայն տ. Անահիտի (Սիրանոյշ) մասին, որը պիէսայի այդ անգոյն դերը աւելի ևս անգոյն դարձրեց։ Վատ չէին նաև օր. Ժասմին՝ Մելանիայի և Ղազարեան՝ Գարեգնի դերերում։

Անսամբլը ընդհանուր առմամբ լաւ էր, միայն շատերը իրանց դերերը չը գիտէին և շատ անգամ կմկմում էին ու խօսքերը կուլ տալիս։

Հրաշալի էր իր դերի մէջ յուշարարը, որի ձայնը շատ պարզ կերպով լսւում էր նոյնիսկ ամենավերջին կարգերում։

Թատրոնը—հայոց ներկայացումների համար անսովոր քանակութեամբ—լի էր հասարակութեամբ։

Վերջում չեմ կարող մի քանի խօսք չասել մի անտակտ և գուցէ շատ անտակտ վարմունքի մասին, որը թոյլ էր տուել իրան խումբը։ Դեռ մի ամիս առաջ յայտարարված էր, որ ամսիս 3-ին, դերասան Յովհաննիսեանը իր բենեֆիսին խաղալու է «Օտելլօ», որի աֆիշները վաղուց ի վեր բաց էին թողնված և որի մասին չէր կարող ոչինչ չիմանալ խումբը։ Եւ յանկարծ նրանք վերցնում են և այդ նոյն օրը ներկայացում յայտարարում։ Ուրիշ բան է, եթէ խումբը ամեն օր ներկայացումներ տար. այն ժամանակ, ի հարկէ, ոչինչ չէր կարելի ունենալ այդ բանի դէմ. բայց երբ այդպէս չէ, երբ ներկայացումները դրվում են օրամէջ, այն ժամանակ ամենատարրական քաղաքավարութիւնն անգամ պահանջում էր այդ օրը ներկայացում չը դնել, մանաւանդ որ գիտեն, թէ մեզ մօտ այնքան թատրոնասէր հասարակութիւն չը կայ, որ բաւականին քանակութեամբ յաճախէ երկու ներկայացումներին էլ. և եթէ այդ բոլորը իմանալով հանդերձ՝ խումբն այդ օրը ներկայացում է դնում, նշանակում է՝ մարդիկ որոշ նպատակ են ունեցել խանգարել ուրիշի ներկայացումը, որը այնքան էլ գովելի վարմունք չէ ի հարկէ։ Veto

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Վաղը Զուբալովի Ժողովրդական Տանը մօլօրօս սիրողների խումբը կը ներկայացնէ «Մալէկալա» յայտնի պիէսը։

— Ժողովրդական Տան հայ թատերասէրների խումբը մարտի 10-ին կը ներկայացնէ Ցագարելիի «Խանում» պիէսը։

— Մարտի 11-ին Ժողովրդական Տանը ռուս սիրողների ձեռքով կը խաղացվի Զուդերմանի «Սոդոմի կործանումը» 5 գործ. դրաման։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 7 մարտի

Օդային նաւատորմ ստեղծելու համար Հանգանակիչ Յանձնաժողովը, որ գործում է Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրովիչի Օգոստափառ հովանաւորութեան ներքոյ, դիմել է խնդիրքով նահանգական իշխանութեան՝ ծանօթացնել ազգաբնակութեանը այն առաջին փորձնական ցուցահանդէսի կանոնադրութեան և աշխատանքների յաջորդական ընթացքի հետ, որ բացվելու է մայիս ամսվայ սկզբում 1911 թ. Պետերբուրգում, որպէսզի ցանկացողը կարողանայ մասնակցել այդ ցուցահանդէսին, որի հասոյթը յատկացված է օդային նաւատորմ ստեղծելու միջոցները շատացնելուն։

Որովհետև լայն ծանօթութիւն կարելի է ստանալ միայն լրագիրներով, ուստի խնդրում եմ Ձեզ, Ողորմած Տէր, չը մերժել տպագրելու վերոյիշեալի մասին Ձեր լրագրի մօտակայ համարներից մինում, ըստ որում կանոնների հետ ծանօթանալ ուզողները կարող են գալ իմ գրասենեակը, նաև կարող են ստանալ յայտարարութեան բլանկ՝ ուղարկելու յանձնաժողովին իրանց մասին, թէ ցանկանում են մասնակցել ցուցահանդէսին։

Թիֆլիսի ոստիկանապետի պաշտօնակատար՝ Գնդապետ Զախիկին

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Ռիֆադ փաշայի և իտալական դեսպանի միջև մշակվեց համաձայնութիւն Տրիպոլիի հարցի առիթով։ Համաձայնութեան բովանդակութիւնը գաղտնի է պահվում։

— Մինսկի թեմում, համաձայն պաշտօնական տեղեկութիւնների, դաւանութիւնների ազատութեան մասին օրէնքի հրատարակման օրից 16200 մարդ ուղղափառութիւնից անցել են կաթոլիկութեան։

— «Нов. Время»-ն, հաղորդելով որ Չինաստանը ընդունեց ռուսական պահանջները և դրանով պատերազմի վըտանգը անցաւ, իր կողմից ասում է, որ չինական պատասխանը դիւանական խծբծանքներ են։ Իսկ «Земщина»-ն կարծում է, որ խաղաղ լուծումը դեռ վաղաժամ է։

— «Земщина»-ն հաղորդում է, որ զէնքի են կանչվում Թուրքեստանի զօրքերը։

— Ռուսաստանի և Եապօնիայի միջև համաձայնութիւն կապվեց՝ Մանջուրիայում գործելու մասին։ Եապօնիան Պէկինի կառավարութեանը պահանջ կը դնէ երկար ժամանակով կապալով տալու Կվանտունը և Հարաւային Մանջուրիան։

— Եապօնական կառավարութեան հրամանով զէնքի են կանչվում բնիկ գնդեր՝ Մանջուրիա ուղարկվելու համար։

— Չինաստանի ամեն կողմից Պէկինի կառավարութիւնը ստանում է ուղերձներ, որոնցով պահանջվում է մերժել Ռուսաստանի ուլտիմատումը։

— Մանջուրական իշխանութիւնները հանգստացնում են գրգռված ազգաբնակութեանը, թէ Մանջուրիային ոչ մի թշնամի չի տիրապետի։ Հարկաւոր եղած դէպքում ժողովուրդը կը կանչվի զօրքերին օգնելու հայրենիքի պաշտպանութեան համար։

— Ստոլիպինի կարգադրութեամբ երեք տարով աքսոր ուղարկվեց Պետերբուրգի համալսարանի ուսանողական խորհուրդը։

— Պարսից մէջլիսը 47 ձայնով ընդդէմ 17-ի վստահութիւն յայտնեց կաբինետին։ Առանձին ձայնատուութեամբ կառավարութեանը տրվում է գործողութիւնների լիակատար ազատութիւն։

— Պէկինից եկած կարգադրութեան համաձայն՝ փակվեց Ցուձեաղանում հրատարակվող լրագիրը, որ շարունակ ագիտացիա էր մղում ռուսների դէմ և վերջին համարներում բացէ ի բաց ջարդի կոչ էր անում։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

5 մարտի

ԿԻԻՎ։ Նէյգգարդտի բէվիզիայի առիթով խուզարկութիւններ կատարվեցին ինժեներներ Զարվայի և Խօրօխօյի մօտ։ Գրաւվեցին թղթեր և նամակներ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բժշ. գլխաւոր տեսուչը 546,301 ր. է խնդրում Պետերբուրգում պետական լաբօրատորիա հիմնելու՝ բժշկական խորհրդի յանձնարարութեամբ դատական էկսպերտներ և ուրիշ լաբօրատորիական աշխատանքներ կատարելու համար։

Վօնլեարսկիների գործի առիթով դատարան են կանչված 200 վկաներ։

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը հաստատեց բժշկական խորհրդի կազմած դեղատնային նոր սակագինը։

Քաղաքապետը 500 ր. տուգանքի ենթարկեց «Звѣзда»-ի խմբագրին № 127-ի առաջնորդողի համար։ Գրաւվեց «Շիպօվնիկ» № 5-ը. խմբագիրը ենթարկվում է պատասխանատուութեան։

ԲԵՐԼԻՆ։ Լանդտագը 11,000 մարկ յատկացրեց, որպէսզի պաշտօնեաները ռուսերէն սովորեն։

ՆՈՐ-ԲՈՒԽԱՐԱ։ Էմիրը 64,000 ր. յատկացրեց մորեխի դէմ կռւելու համար 35,000 դեսեատին տարածութեան վրայ։ Աշխատանքների վրա հսկելու է ռուս ինժեներ Մէյէրը։

6 մարտի

ՕԴԵՍՍԱ. Ծովի վրա կատաղի փոթորիկ է։

ԲԱՐՆԱՈՒԼ։ Քաղաքից 5 վերստ հեռաւորութեան վրա պետական գինու պահեստի ծառայողից յափշտակեցին 10,334 ր.։

ՏԻՒՄԷՆ։ Դատական քննիչ Միրկովիչը, որ մեղադրվում էր պօլիտեխնիկումի նախկին ուսանող Կուլէշի սպանութեան մէջ, արդարացաւ։

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԱՆՎՆԱՍ

Միակ միջոցը, որ կաշին կակղեցնում է ու քնքշացնում և տալիս է նրան

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԳՈՅՆ

—է ճարպային շպարը

ՊԱՐՖԻՒՄԷՐԻԱՅԻ №4711

ՖԷՐԴ. ՄԻԻԼԳԷՆՍ

Արկղիկը 30 կոպ.

ՊԱՀՊԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ

և գործածեցէք

ԻՍԿԱԿԱՆ

ճարպային շպար միայն հետեւեալ մարկայով

№4711

ՖԵՐԴ. ՄԻՒԼԳԷՆՍ

ԿԵՕԼՆ—ՌԷՅՆԻ ՎՐԱ.

Հիմն. 1792.

Բաժանմունքը Ռիգայում

Մատակարար շատ Բարձր. Դռների։

Ծախվում է ամենուրեք։

(M. 436432/436450) 34. 5—4

ՀԻՊՆՈՏԻԶՄ

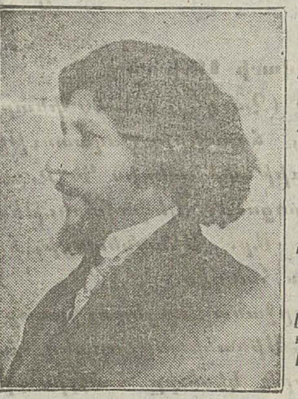

ԴՈՒՔ ԿԱՐՈՂ ԷՔ ՀԻՊՆՕԶԱՑՆԵԼ

Հիպնոտիզմը բնական ձիրք չէ։ Ամեն ոք կարող է տիրապետել այս խորհրդաւոր գիտութեան։

—o—

Հիպնոտիզմ սովորելը նոյնքան հեշտ է, որքան ուտել խմելը։

Հիպնոտիզմը կը բժշկէ հիւանդութիւններ և կուղղէ մոլորութիւններն ու վատ բարքերը։

Հիպնօզական ցուցահանդէսները չափազանց զուարճալի են։

Սովորեցէք հիպնօզացնելու արուեստը։ Մշակեցէք ձեր մէջ ներշնչելու զօրութիւնը և այդ աքանչելի ոյժի միջնորդութեամբ դարմանեցէք հիւանդութիւններ, տուէք ապշեցուցիչ ցուցահանդէսներ թատրոններում կամ մասնաւոր սրահներում և դառէք պրօֆէսիօնալ հիպնոտիստ։

Սովորելու ծախքը շատ չնչին է։

Ստացէք իմ «Ինչպէս հիպնօտացնել» պատկերազարդ գրքոյկը, որը կը տայ ձեզ լիակատար բացատրութիւն Հիպնոտիզմի, Մեսմերիզմի, Հոգեբուժութեան, Ներշնչման, Հոգետեսութեան և Տելեպաթիի մասին։ Այս գրքոյկն ստանալու համար պիտի ուղարկել 10 կոպէկի նամականիշ ճանապարհածախքի համար։

ԳՐԵՑԷՔ ԱՅՍՕՐ։ Գրեցէք ձեր անունն ու հասցէն որոշ։

Դիմել հետեւեալ հասցէով՝ Америка. Haroutun Shekerjian. 3758 Indiana Ave. Chicago Ill. U. S. A.

(Ե.Հ.) 689. 100—75

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

«606»-Ի ՆԵՐՍՐՍԿՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 Ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 Ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9$\frac{1}{2}$—10 Ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 Ժ. մարկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 Ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 Ժ. մորթու, վեներական, վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։

Ա. Մ. ՓՈՒԳԻՆՕՎ—12—1 Ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԿՌՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐԶԱՑ—12$\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$ Ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1$\frac{1}{2}$ Ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1$\frac{1}{2}$—2 Ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

ԿՌՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐԶԱՑ—6—6$\frac{1}{2}$ Ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 Ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

3. 0—26

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և սռամոքս-աղիքային հիւանդութիւններ։

Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։

Ընդունելութիւնը (առաւ. Ժ. 9—11. / երեկ. Ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.

(Օ. Մ.) 1179. 100—71

ԲԺԻՇԿ

Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ականջի, քթի, բկի, հիւանդութիւններ,

Ընդունե- (առաւօտեան 9—1 ժամը. / լութիւնը (երեկոյեան 5—7 ժամը.

Վելեամինօվսկայա փ. № 13, տ. Աէյլանովի, 3-րդ գիմնազիայի կողքին։

(Օ. Մ.) 1227. 100—53

5 ՌՈՒԲԼԻ ԱՄԵՆ ՕՐ, և աւելի, հեշտութեամբ կարող են վաստակել տղամարդիկ և կանայք՝ ընդունելով պատուէրներ շատ սպառվող մի առարկայի համար։ Դրամագլուխ և գիտութիւն չէ պահանջվում։ Պայմանները, հաւատարմաթուղթը և ամբողջ նիւթեղէնները կուղարկվեն՝ հէնց որ կը ստացվի 21 կոպ. մարկաներով՝ ճանապարհածախքի համար։ Հասցէն՝ О-ву «СЕМИ-ЭМАЛЬ» г. Лодзь, № 39.

(В. 22423) 211. 10—1

ՊՐԷՄԻԱ

Այս լրագրի ընթերցողներին ձրի ուղարկում ենք 25 հատ շատ հետաքրքրաշարժ առարկաներ՝ ստանալով միայն ճանապարհածախքի համար 90 կ.։ Ուղարկէք մեզ հէնց այսօր մի բացիկ ձեր մանրամասն հասցէով։ Հասցէն. Лодзь № 177, почт. ящикъ 367.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն լեզուով։

(Ե.) (В. 20957) 198. 5—1

Ով պատրաստած ունի վաճառելու համար

ՄՈՒՐԱՊԱՅ (варенье),

թող գրէ կամ նմուշներն ուղարկէ ինձ հետեւեալ հասցէով.

ФРАНЦІЯ. Марсель.

S. Akopiantz. Rue d'Aix 40. MARSEILLE —France.

Ընդունում եմ նաև զանազան տեսակ ապրանքներ վաճառելու յանձնարարութիւններ։

(Ե.Հ.Կ.) 212. 5—1

ԵՂԲ. ԱՎՍԱՐԳԻՍՕՎՆԵՐԻ

այգին բաց է թողնում արտասահմանեան, ռուսական և տեղական լաւ տեսակի ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐ չափաւոր գներով։

Հասցէն՝ Ст. Скра (Зак. ж. д.), Авсаркисову.

Կատալօգն ուղարկվում է ՁՐԻ։

(Ե. Ու.) 173. 5—5

ԲԺԻՇԿ

Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւն (10—11 Ժ. առ. (երեխաների) / ամեն օր (5—7 Ժ. երեկ. (ընդհանուր)

Միքայէլեան փող., № 36. Տէլէֆօն № 388.

(Ե. Հ. Կ.) 909. 100—94

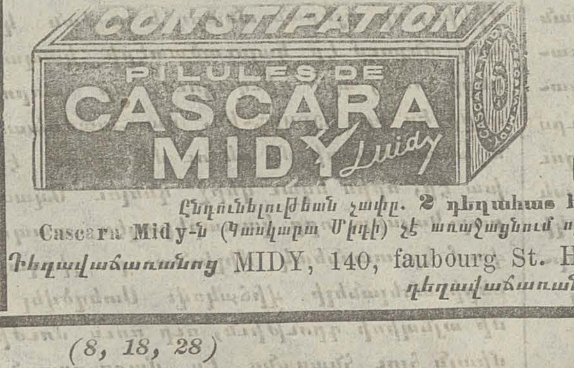

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

CASCARA MIDY

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոները, պառկելուց առաջ։

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեռց և փորլուծութիւն։

Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honorè. Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։

(8, 18, 28) (M. 305088) 1050. 0—41

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.